

Jitka Hůsková, Petra Kašná

Ošetřovatelství – ošetřovatelské postupy pro zdravotnické asistenty

Pracovní sešit II/3. díl

převazy ran – rehabilitace – aplikace tepla a chladu
– odběry biologického materiálu

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Mgr. Jitka Hůsková, Mgr. Petra Kašná

OŠETŘOVATELSTVÍ – OŠETŘOVATELSKÉ POSTUPY PRO ZDRAVOTNICKÉ ASISTENTY
Pracovní sešit II/3. díl

Recenze:

Mgr. Taťána Filipová

Mgr. Pavla Horská

© Grada Publishing, a. s., 2009

Cover Photo © fotobanka allphoto, 2009

Vydala Grada Publishing, a. s.
U Průhonu 22, Praha 7
jako svou 3642. publikaci

Kresby dodaly autorky.
Odpovědný redaktor, sazba a zlom Mgr. Václav Urban
Počet stran 88
1. vydání, Praha 2009

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

Autorky děkují za oporu a technickou spolupráci Mgr. Ladislavu Peřestému.

Názvy produktů, firem apod. použité v této knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplývají pro autory ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její část nesmí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu nakladatelství.

Obsah

Slovo úvodem	6
1 Asistence při převazech ran	7
1.1 Problematika rány	7
1.2 Ošetřování rány, převazový vozík	9
1.3 Asistence u převazu rány	11
1.4 Drény, drenáže	15
2 Rehabilitační ošetřovatelství	17
2.1 Úvod do rehabilitačního ošetřovatelství	17
2.2 Postupy rehabilitačního ošetřovatelství	18
2.3 Polohování nemocných	29
2.4 Prevence, diagnostika a léčba dekubitů, opruzenin	30
3 Aplikace tepla a chladu	38
3.1 Úvod k aplikaci tepla a chladu	38
3.2 Aplikace tepla	38
3.3 Aplikace chladu	40
4 Odběry biologického materiálu	43
4.1 Úvod k odběrům biologického materiálu	43
4.2 Odběry moči	48
4.3 Odběry – sputum, zvratky, stěry, výtěry	54
4.4 Odběry stolice	57
4.5 Odběry krve	59
5 Péče o nemocného se žaludeční sondou	72
6 Bolest	78
6.1 Úvod do problematiky bolesti	78
6.2 Ošetřování nemocného s bolestí	79
Seznam použité literatury	85

Slovo úvodem

Tato učebnice, která je určena pro žáky a jejich učitele středních zdravotnických škol, oboru Zdravotnický asistent, si klade za cíl podpořit interaktivní výuku v oblasti ošetrovatelských postupů v souladu s odbornými kompetencemi.

Strukturování jednotlivých kapitol této učebnice umožňuje pracovat s množstvím nových poznatků, ale i dostupných mezioborových informací. Autorský kolektiv se snažil při tvorbě publikace o podporu rozvoje žákovských schopností třídit nové informace z více perspektiv a posuzovat jejich význam pro vlastní potřeby, a tím naplnit jednu z klíčových kompetencí žáka střední školy.

Členění jednotlivých dílů umožňuje flexibilně přecházet k jednotlivým tématům podle individuálního plánu učitele, žáka nebo školy, a to i v rámci školního vzdělávacího programu. Učebnice nepředkládá pouze hotový informativní text, zahrnuje i prostor pro žáka, pro vklad jeho myšlenek a poznámek podle výkladu a pokynů učitele.

Ošetrovatelství by mělo nabídnout interaktivní uspořádaný poznávací proces základních ošetrovatelských postupů, se kterými se žák setká v reálném nemocničním prostředí, a to včetně řešení komunikativních dovedností vztahu mezi zdravotnickým personálem a nemocným člověkem.

Do odborné učebnice jsou zakomponovány prvky kritického myšlení, které jsou vázány na skutečné podněty, ke kterým má profese zdravotnického asistenta vztah. Nabízí jak ucelenou představu o postupu ošetrovatelského výkonu, tak i strategie podporující kritické myšlení vyžadující aktivitu při řešení úkolu. Učebnice navazuje na již publikované teorie ošetrovatelských postupů a předpokládá, že si je žák osvojí při praktickém vyučování ve vyšším ročníku.

Učebnice nabízí třífázový model učení:

1. **Evokace.** Co žák už o daném tématu ví a zná (s využitím mezipředmětových vztahů). Formou evokačního cvičení dává možnost žákovi volně se vyjadřovat a zaktivizovat své kognitivní procesy do další fáze, kdy se setká s novými informacemi.
Příklad: Využití interaktivních metod opakování otázek, které mají žáci zodpovědět apod.
2. **Uvědomění si významu.** Učebnice pracuje se žákem na nových informacích, udržuje jeho zájem při zahájení konkrétní dovednosti ošetrovatelského postupu.
Příklad: Využití interaktivních metod spojování terminologických pojmů, doplňování tabulek a grafů apod.
3. **Reflexe.** Učitel se žákem uvažuje v učebnici o tom, čeho ve výuce dosáhli. Sjednocují a třídí poznatky, hodnotí dopad ošetrovatelského postupu na klienta – nemocného člověka.
Příklad: Využití interaktivních metod „pětílístek“, vedení rozhovoru s klientem apod.

Neméně důležitou součástí jsou pro žáka i kladené otázky v oblasti environmentální výchovy, která souvisí s ošetrovatelskou péčí.

Podle našeho názoru chyběla na trhu takto strukturovaná učebnice, která by akceptovala žákovu kreativitu, styl jeho učení a kritické myšlení vůbec, zvláště na úrovni středního vzdělávání zdravotnických oborů. Pokud vám učebnice pomůže při studiu, pak splnila účel. Autorský kolektiv přivítá jakékoliv vaše náměty a připomínky pro vytváření dalších učebních materiálů. Prosím, použijte e-mailovou adresu jitka.huskova@szs.uhedu.cz.

Mgr. Jitka Hůsková

1 Asistence při převazech ran

1.1 Problematika rány

Odborné kompetence

Zdravotnický asistent pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo porodní asistentky se podílí na ošetřování akutní a chronické rány.

Obecné cíle pro žáky

Žák:

- ▶ Teoreticky zdůvodní jednotlivé fáze hojení rány, možnosti její léčby a krytí.
- ▶ Popíše základní anamnestické údaje o ráně.
- ▶ Manipuluje se základními chirurgickými nástroji a pomůckami na převazovém vozíku, připraví sterilní stolek k malým chirurgickým výkonům.
- ▶ Asistuje při převazu rány, podílí se na ošetřování drénů a drenáží.
- ▶ Zajišťuje uklid pomůcek po převazu rány a malém chirurgickém zásahu.
- ▶ Realizuje základní ošetrovatelskou péči u klienta s ránou.

+ Opakování z ošetrovatelství a z první pomoci. Doplně do textu chybějící pojmy. Pracuj s učebnicí ošetrovatelství a první pomoci.

Proces, při kterém dochází ke zničení choroboplodných zárodků působením chemických látek, se nazývá Účinnější metodou, která zničí i choroboplodné zárodky včetně odolných forem, je Soubor opatření, která zabraňují kontaminaci sterilního prostředí používáním sterilních pomůcek, se nazývá

Pod pojmem dekontaminace rozumím:

Užíváme tři způsoby dezinfekce:

Znečištěná rána se od čisté liší:

Jak ošetřím ránu s cizím tělesem:

Úkol – Metodou pětilístku se pokus o vyjádření slova RÁNA (vytvoření pětiřádkové „básničky“ na ústřední téma).

Na první řádek napiš ústřední slovo – podstatné jméno RÁNA.

Na druhý řádek napiš 2 přídavná jména, která charakterizují slovo RÁNA.

Na třetí řádek napiš 3 slovesa, která se užívají se slovem RÁNA.

Na čtvrtý řádek napiš 4 různá slova, která slovo RÁNA dále charakterizují.

Na pátý řádek napiš podstatné jméno – synonymum ke slovu RÁNA.

Úvod k problematice rány

Úkol – Proved' rozdělení ran. Z vybraných druhů ran zařad' do tabulky, zda se jedná o ránu mechanickou nebo termickou (termická – působení tepla a chladu). Pracuj s učebnicí První pomoc.	
tržná rána – odřenina – popálenina – dekubitus – střelná rána – omrzlina – bodná rána – opruzenina – poleptání jícnu	
mechanická rána	termická rána

Ránu definujeme jako porušení celistvosti tělesného povrchu.

Rána se může hojit:

- 1. **per primam** – jednotlivé fáze hojení proběhnou bez komplikací
- 2. **per secundam** – jednotlivé fáze hojení probíhají s komplikacemi (infekce, delší doba hojení, rozpad rány...)

Každá rána musí projít procesem hojení. Proces hojení rány má tři fáze:

- 1. Čistící (zánětlivá – **exsudativní**) fáze
 - Co je to **exsudativní**
 - Začíná v okamžiku poranění a trvá cca 3 dny.
- 2. **Proliferační** fáze
 - Co je to **proliferační**
 - Začíná cca 4. den, dochází k vyplnění defektu granulační tkání.
 - Ránu je nutné chránit před poškozením.
- 3. **Epitelizační** fáze
 - Co je to **epitelizace**
 - Začíná cca 6.–10. den, trvá i několik dní.
 - Vytváří se nový kožní kryt – vytvoření jizvy.

Ránu, která se hojí sekundárně a proces jejího hojení trvá déle než 6–8 týdnů, nazýváme **chronickou ránou**. Vznik chronické rány podporují přidružená onemocnění, např. cukrovka, lokální dráždění rány tlakem, nádorová onemocnění...

Úkol – Je dekubit chronická rána?																			

Anamnéza rány

Anamnéza rány směřuje k těmto základním informacím:

- ▶ lokalizace rány (hýždě, podbřišek...)
- ▶ příčina rány (operační rána, dekubit, bércový vřed...)
- ▶ velikost rány (6 × 4 cm...)
- ▶ jak vypadá okolí rány (zarudlé, oteklé...)
- ▶ stáří rány (týden, měsíc...)
- ▶ bolest rány (je, není, jaká...)

Zdravotnický asistent předává tyto základní údaje všeobecné sestře nebo lékaři.

